C/2024/6833

29.11.2024

NEUVOSTON SUOSITUS,

annettu 21 päivänä lokakuuta 2024,

Suomen talous-, finanssi-, työllisyys- ja rakennepolitiikasta

(C/2024/6833)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263 ([1]) ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241 ([2]), jolla perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, jäljempänä ”tukiväline”, tuli voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021. Tukivälineestä tarjotaan jäsenvaltioille rahoitustukea uudistusten ja investointien toteuttamiseen, eli kyse on unionin rahoittamasta finanssipoliittisesta elvytyksestä. Talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten tavoitteiden mukaisesti tukivälineellä edistetään talouden ja yhteiskunnan elpymistä ja kestävien uudistusten ja investointien toteuttamista, erityisesti uudistuksia ja investointeja, joilla edistetään vihreää ja digitaalista siirtymää sekä vahvistetaan jäsenvaltioiden talouksien häiriönsietokykyä. Tukiväline auttaa myös vahvistamaan julkista taloutta sekä vauhdittamaan kasvua ja työpaikkojen luomista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, parantamaan unionin alueellista yhteenkuuluvuutta ja tukemaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon jatkamista.

(2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2023/435 ([3]), jäljempänä ”REPowerEU-asetus”, joka annettiin 27 päivänä helmikuuta 2023, pyritään poistamaan asteittain unionin riippuvuus Venäjältä tuotavista fossiilisista polttoaineista. Tällä tavoin edistetään energiaturvallisuutta ja monipuolistetaan unionin energiahuoltoa sekä lisätään samalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, energian varastointikapasiteettia ja energiatehokkuutta. Suomi on lisännyt kansalliseen elpymis- ja palautumissuunnitelmaansa uuden REPowerEU-luvun voidakseen rahoittaa keskeisiä uudistuksia ja investointeja, jotka edistävät REPowerEU-tavoitteiden saavuttamista.

(3) Komissio antoi 16 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon ”EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky vuoden 2030 jälkeen” tarjotakseen tietoa poliittisten päätösten tueksi ja luodakseen perusedellytykset kasvun lisäämiselle. Tiedonannossa kilpailukyky määritellään yhdeksän toisiaan vahvistavan tekijän avulla. Kyseisistä tekijöistä yksityisen

([1]) EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/435, annettu 27 päivänä helmikuuta 2023, asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten (EU) N:o 1303/2013, (EU) 2021/1060 ja (EU) 2021/1755 ja direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta (EUVL L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

pääoman saatavuus, tutkimus ja innovointi, koulutus ja osaaminen sekä toimivat sisämarkkinat nousevat esiin uudistusten ja investointien kannalta ensisijaisina politiikan painopisteinä, joiden avulla voidaan vastata olemassa oleviin tuottavuushaasteisiin ja parantaa unionin ja sen jäsenvaltioiden pitkän aikavälin kilpailukykyä. Komissio antoi 14 päivänä helmikuuta 2024 tiedonannon ”Sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskeva vuosikertomus 2024”. Kyseisessä tiedonannossa esitetään yksityiskohtaisesti Euroopan sisämarkkinoiden kilpailukykyyn liittyvät vahvuudet ja haasteet ja seurataan vuotuista kehitystä yksilöityjen yhdeksän kilpailukykytekijän mukaisesti.

(4) Komissio hyväksyi 21 päivänä marraskuuta 2023 vuotuisen kestävän kasvun selvityksen 2024; tämä käynnisti vuoden 2024 eurooppalaisen ohjausjakson. Eurooppa-neuvosto vahvisti 22 päivänä maaliskuuta 2024 vuotuisen kestävän kasvun selvityksen 2024 painopisteet, jotka keskittyvät kilpailukykyisen kestävyyden neljän ulottuvuuden ympärille. Lisäksi komissio antoi 21 päivänä marraskuuta 2023 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011 ([4]) perusteella laadittavan varoitusmekanismia koskevan kertomuksen 2024, jossa se katsoi, että Suomi ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joissa saattaa olla epätasapainoa tai sen riskiä ja joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Komissio antoi samana päivänä myös lausunnon Suomen vuoden 2024 alustavasta talousarviosuunnitelmasta. Komissio antoi lisäksi suosituksen neuvoston suositukseksi euroalueen talouspolitiikasta sekä ehdotuksen vuoden 2024 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi 12 päivänä huhtikuuta 2024 suosituksen euroalueen talouspolitiikasta ([5]), jäljempänä ”euroaluetta koskeva vuoden 2024 suositus”, ja 11 päivänä maaliskuuta 2024 yhteisen työllisyysraportin.

(5) Unionin uusi talouden ohjausjärjestelmä tuli voimaan 30 päivänä huhtikuuta 2024. Ohjausjärjestelmään sisältyy uusi asetus (EU) 2024/1263 talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta, muutettu liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1467/97 ([6]) ja muutettu jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 2011/85/EU ([7]). Uuden talouden ohjausjärjestelmän tavoitteet ovat edistää tervettä ja kestävää julkista taloutta, kestävää ja osallistavaa kasvua sekä resilienssiä uudistuksilla ja investoinneilla ja ehkäistä liialliset julkisen talouden alijäämät. Uusi talouden ohjausjärjestelmä parantaa myös kansallista sitoutumista ja lisää keskipitkän aikavälin painotusta sekä vahvistaa ja johdonmukaistaa toteuttamisen valvontaa. Kunkin jäsenvaltion on toimitettava neuvostolle ja komissiolle kansallinen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma. Kansallinen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma sisältää jäsenvaltion finanssipolitiikkaa, uudistuksia ja investointeja koskevat sitoumukset, jotka kattavat neljän tai viiden vuoden pituisen suunnittelukauden kansallisen vaalikauden säännönmukaisesta kestosta riippuen. Kansallisiin keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisiin suunnitelmiin sisältyvien nettomenopolkujen ([8]) on täytettävä asetuksen (EU) 2024/1263 vaatimukset, kuten vaatimus saada julkinen velka uskottavalle alaspäin suuntautuvalle polulle tai pitää se tällaisella polulla sopeutuskauden päättyessä taikka saada se pysymään maltillisella tasolla alle 60 prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT) ja vaatimus saada julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen laskemaan alle perustamissopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon ja/tai pysymään sen alapuolella keskipitkällä aikavälillä. Jos jäsenvaltio sitoutuu toteuttamaan asianmukaisen uudistusten ja investointien kokonaisuuden asetuksessa (EU) 2024/1263 säädettyjä kriteerejä noudattaen, sopeutuskautta voidaan pidentää enintään kolmella vuodella. Tukeakseen kyseisten kansallisten keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien laatimista komissio julkaisi 21 päivänä kesäkuuta 2024 jäsenvaltioiden kansallisissa keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisissa suunnitelmissa ja vuotuisissa edistymisraporteissa annettavia tietoja koskevia ohjeita. Komissio toimitti jäsenvaltioille tarvittaessa viiteurat ja tekniset tiedot asetuksen (EU) 2024/1263 5 ja 36 artiklan mukaisesti. Jäsenvaltioiden on toimitettava kansalliset keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmansa viimeistään 20 päivänä syyskuuta 2024, paitsi jos jäsenvaltio ja komissio sopivat määräajan pidentämisestä kohtuullisella ajanjaksolla. Jäsenvaltiot voivat kansallisen lainsäädäntökehyksensä mukaisesti keskustella kansallisen parlamenttinsa kanssa keskipitkän aikavälin suunnitelmansa luonnoksesta, pyytää itsenäisiltä finanssipolitiikan instituutioilta lausunnon ja järjestää työmarkkinaosapuolten ja muiden kansallisten sidosryhmien kuulemisen.

([4]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1176/2011, annettu 16 päivänä marraskuuta 2011, makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä huhtikuuta 2024, euroalueen talouspolitiikasta (EUVL C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Neuvoston asetus (EY) N:o 1467/97, annettu 7 päivänä heinäkuuta 1997, liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä (EYVL L 209, 2.8.1997, s. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Neuvoston direktiivi 2011/85/EU, annettu 8 päivänä marraskuuta 2011, jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Nettomenot sellaisina kuin on ne on määritelty asetuksen (EU) 2024/1263 2 artiklan 2 alakohdassa: ”Nettomenoilla” tarkoitetaan julkisia menoja ilman i) korkomenoja, ii) harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä, iii) unionin ohjelmista aiheutuvia menoja, jotka katetaan täysin unionin rahastoista saatavilla tuloilla, iv) unionin rahoituksen piiriin kuuluvien ohjelmien yhteisrahoituksesta johtuvia kansallisia menoja, v) työttömyysetuusmenojen suhdanteesta johtuvia osatekijöitä sekä vi) kertaluontoisia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä.

(6) Vuonna 2024 eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen tukivälineen täytäntöönpanon kanssa. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano kaikilta osin on edelleen olennaisen tärkeää eurooppalaisen ohjausjakson mukaisen politiikan ensisijaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska suunnitelmat auttavat vastaamaan tuloksellisesti kaikkiin viime vuosina annetuissa asiaankuuluvissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä. Vuosien 2019, 2020, 2022 ja 2023 maakohtaiset suositukset ovat edelleen yhtä lailla tärkeitä elpymis- ja palautumissuunnitelmille, joita on tarkistettu, päivitetty tai muutettu asetuksen (EU) 2021/241 14, 18 ja 21 artiklan mukaisesti.

(7) Suomi toimitti 27 päivänä toukokuuta 2021 komissiolle kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Komissio arvioi asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan nojalla elpymis- ja palautumissuunnitelman merkityksellisyyttä, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta kyseisen asetuksen liitteessä V vahvistettuja arviointia koskevia suuntaviivoja noudattaen. Neuvosto hyväksyi 29 päivänä lokakuuta 2021 täytäntöönpanopäätöksen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä ([9]); päätöstä muutettiin 14 päivänä maaliskuuta 2023 asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 2 kohdan nojalla ei-takaisinmaksettavan rahoitustuen enimmäisrahoitusosuuden päivittämisen osalta ([10]) ja 8 päivänä joulukuuta 2023 sisällyttämällä siihen REPowerEU-luku ([11]). Rahoituserien maksamisen ehtona on asetuksen (EU) 2021/241 24 artiklan 5 kohdan mukaisesti, että komissio hyväksyy päätöksen, jossa todetaan, että Suomi on tyydyttävästi saavuttanut neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetut asiaankuuluvat välitavoitteet ja tavoitteet. Tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että edeltävien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole peruuntunut.

(8) Suomi toimitti 25 päivänä huhtikuuta 2024 vuoden 2024 kansallisen uudistusohjelmansa ja vuoden 2024 vakausohjelmansa neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 ([12]) 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti vuoden 2024 kansallisessa uudistusohjelmassa otetaan huomioon myös Suomen puolivuosittainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.

(9) Komissio julkaisi 19 päivänä kesäkuuta 2024 Suomea koskevan vuoden 2024 maaraportin. Siinä arvioidaan Suomen edistymistä neuvoston vuosina 2019–2023 hyväksymien asiaankuuluvien maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Suomi on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Kyseisen analyysin perusteella maaraportissa yksilöidään puutteita sellaisten haasteiden osalta, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ei vastata tai joihin vastataan vain osittain, sekä tuodaan esiin uusia ja kehittymässä olevia haasteita. Maaraportissa arvioidaan myös Suomen edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

(10) Eurostatin vahvistamien tietojen mukaisesti Suomen julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2022 oli 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi 2,7 prosenttiin vuonna 2023, ja julkinen velka, joka vuoden 2022 lopussa oli 73,5 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi vuoden 2023 loppuun mennessä 75,8 prosenttiin. Kuten komission 8 päivänä maaliskuuta 2023 antamassa tiedonannossa ”Finanssipoliittinen ohjaus vuodeksi 2024” ilmoitetaan, komissio on toteuttanut ensimmäisen vaiheen alijäämäperusteisten liiallisen alijäämän menettelyjen käynnistämiseksi voimassa olevia säännöksiä noudattaen. Komissio antoi 19 päivänä kesäkuuta 2024 perussopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laaditun kertomuksen. Kyseisessä kertomuksessa arvioitiin Suomen julkisen talouden tilannetta, sillä vuonna 2024 Suomen ennakoitu julkisen talouden alijäämä ylittää perussopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon suhteessa BKT:hen. Kertomuksessa todettiin, että kyseisen arvioinnin perusteella ja tarkasteltuaan perussopimuksen 126 artiklan 4 kohdan mukaisesti laadittua talous- ja rahoituskomitean lausuntoa komissio ei aikonut ehdottaa liiallisen alijäämän menettelyn aloittamista Suomen osalta heinäkuussa 2024.

(11) Neuvosto suositti ([13]) 12 päivänä heinäkuuta 2022 Suomelle, että se toteuttaisi toimia, joilla varmistetaan vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen ([14]) kanssa, kun otetaan huomioon jatkettu väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille. Suomelle suositettiin, että se olisi valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa. Suomelle suositettiin myös,

([9]) ST 12524/21; ST 12524/21 ADD 1.

([10]) Neuvoston täytäntöönpanopäätös, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2023, Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä 29 päivänä lokakuuta 2021 annetun neuvoston täytäntöönpanopäätöksen muuttamisesta (ST 6991/23 INIT; ST 6991/23 ADD 1).

([11]) Neuvoston täytäntöönpanopäätös, annettu 8 päivänä joulukuuta 2023, Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä 29 päivänä lokakuuta 2021 annetun täytäntöönpanopäätöksen muuttamisesta (ST 15836/23; ST 15836/23 ADD 1).

([12]) Neuvoston asetus (EY) N:o 1466/97, annettu 7 päivänä heinäkuuta 1997, julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta (EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

([13]) Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2022, Suomen vuoden 2022 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Suomen vuoden 2022 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (EUVL C 334, 1.9.2022, s. 213).

([14]) Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan Suomen keskipitkän aikavälin potentiaalisen tuotannon kasvu (kymmenen vuoden keskiarvo) vuonna 2023 on kymmenen vuoden keskimääräisen reaalisen potentiaalisen kasvun ja vuoden 2023 BKT-deflaattorin perusteella nimellismääräisesti arviolta 2,7 prosenttia.

että se lisäisi julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen ottaen huomioon REPowerEU-aloitteen, muun muassa tukivälineen ja muiden unionin varojen avulla. Komission arvioiden mukaan finanssipolitiikan viritys ([15]) oli vuonna 2023 elvyttävä (0,9 % suhteessa BKT:hen) tilanteessa, jossa inflaatio oli korkea. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä) oli finanssipolitiikan viritykseen vuonna 2023 elvyttävä vaikutus, joka oli 0,8 prosenttia suhteessa BKT:hen. Siihen sisältyy tilapäisen suojelun tarjoamisesta Ukrainasta siirtymään joutuneille henkilöille aiheutuvien kustannusten kasvu 0,2 %:lla suhteessa BKT:hen. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien nettoperusmenojen elvyttävä vaikutus vuonna 2023 oli sen vuoksi ainoastaan osittain seurausta tuesta Ukrainasta pakeneville ihmisille. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen (ilman harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä) elvyttävä kasvu johtui myös jatkuvasta ja nopeasta hintojen noususta sekä kustannusten, erityisesti paikallishallinnon ostettujen palvelujen ja henkilöstömenojen, sekä varautumiseen liittyvien menojen kasvusta Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan seurauksena. Yhteenvetona voidaan todeta, että kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvu ei vuonna 2023 ollut 12 päivänä heinäkuuta 2022 annetun neuvoston suosituksen mukaista. Vuonna 2023 tukivälineen avustuksilla ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot olivat 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kansallisesti rahoitetut investoinnit olivat 4,0 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 eli ne supistuivat 0,2 prosenttiyksikköä vuoteen 2022 verrattuna. Suomi rahoitti lisäinvestointeja tukivälineestä ja muilla unionin varoilla. Suomi rahoitti julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, kuten uusiutuvan energian infrastruktuuriin ja vähäpäästöiseen vetyyn. Kyseisiä julkisia investointeja rahoitetaan osittain tukivälineestä ja muista unionin varoista.

(12) Vuoden 2024 vakausohjelmassa julkisen talouden kehitysarvioiden perustana olevan makrotalouden skenaarion mukaan reaalisen BKT:n kasvun ennustetaan olevan 0 prosenttia vuonna 2024 ja 1,6 prosenttia vuonna 2025, kun taas yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä (YKHI) mitatun inflaation ennustetaan olevan 1,3 prosenttia vuonna 2024 ja 1,9 prosenttia vuonna 2025. Julkisen talouden alijäämän suhteessa BKT:hen odotetaan vuonna 2024 kasvavan 3,4 prosenttiin ja vuonna 2025 supistuvan 2,7 prosenttiin, kun taas julkisen talouden velan on määrä kasvaa suhteessa BKT:hen vuoden 2024 loppuun mennessä 80,8 prosenttiin ja vuoden 2025 loppuun mennessä 82,3 prosenttiin. Vuoden 2025 jälkeen julkisen talouden alijäämän arvioidaan vuonna 2026 supistuvan 1,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Näin ollen julkisen talouden alijäämän suhteessa BKT:hen suunnitellaan laskevan alle perussopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon vuonna 2025. Julkisen talouden velkasuhteen puolestaan arvioidaan kasvavan vuoden 2025 jälkeen asteittain 82,4 prosenttiin vuonna 2026.

(13) Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan reaalinen BKT kasvaa 0,0 prosenttia vuonna 2024 ja 1,4 prosenttia vuonna 2025 ja YKHI:llä mitattu inflaatio on 1,4 prosenttia vuonna 2024 ja 2,1 prosenttia vuonna 2025.

(14) Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen on 3,4 prosenttia vuonna 2024 ja julkisen talouden velan määrän odotetaan kasvavan 80,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoden 2024 loppuun mennessä. Alijäämän kasvu vuonna 2024 johtuu pääasiassa tulopuolen hitaasta kasvusta sekä verojen että sosiaaliturvamaksujen osalta, ja se heijastaa myös menojen, erityisesti sosiaalietuus- ja palkkamenojen, kasvua. Komission arvioiden mukaan finanssipolitiikan virityksen ennakoidaan vuonna 2024 olevan elvyttävä, 0,7 prosenttia suhteessa BKT:hen.

(15) Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan on odotettavissa, että tukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin, jäljempänä ”avustukset”, rahoitetaan menoja 0,2 prosentilla suhteessa BKT:hen vuonna 2024, kun vuonna 2023 avustuksilla rahoitettujen menojen määrä oli 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Tukivälineen avustuksilla rahoitettavat menot mahdollistavat laadukkaat investoinnit ja tuottavuutta lisäävät uudistukset ilman suoraa vaikutusta Suomen julkisen talouden rahoitusasemaan tai julkiseen velkaan.

(16) Neuvosto suositti ([16]) 14 päivänä heinäkuuta 2023 Suomelle, että se varmistaisi vuonna 2024 finanssipolitiikan maltillisuuden erityisesti rajoittamalla kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen ([17]) nimelliskasvun enintään 2,2 prosenttiin. Jäsenvaltioita kehotettiin vuoden 2023 talousarvioita toteuttaessaan ja vuoden 2024 alustavia talousarviosuunnitelmia laatiessaan ottamaan huomioon, että komissio ehdottaa neuvostolle alijäämäperusteisten liiallisten alijäämien menettelyjen käynnistämistä vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella. Komission kevään 2024 talousennusteessa Suomen kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen ennakoidaan

([15]) Finanssipolitiikan virityksellä tarkoitetaan julkisen talouden perusrahoitusaseman vuotuista muutosta. Sillä pyritään arvioimaan sekä kansallisesti rahoitetuista että unionin talousarviosta rahoitetuista finanssipoliittisista toimenpiteistä talouteen aiheutuvaa sysäystä. Finanssipolitiikan viritystä mitataan erona, joka muodostuu seuraavien välille: i) keskipitkän aikavälin potentiaalinen kasvu ja ii) perusmenojen (ilman harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä) muutos. Perusmenoista on jätetty pois covid-19-kriisiin liittyvät väliaikaiset hätätoimenpiteet, mutta niihin on otettu mukaan tukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin (avustukset), ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot. Negatiivinen indikaattorin arvo viittaa elvyttävään finanssipolitiikkaan, kun taas positiivinen indikaattorin arvo viittaa kiristävään finanssipolitiikkaan.

([16]) Neuvoston suositus, annettu 14 päivänä heinäkuuta 2023, Suomen vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Suomen vuoden 2023 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (EUVL C 312, 1.9.2023, s. 243).

([17]) Nettomääräisillä perusmenoilla tarkoitetaan kansallisesti rahoitettuja menoja ilman i) harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä, ii) korkomenoja, iii) suhdanteesta johtuvia työttömyysmenoja sekä iv) kertaluontoisia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä.

vuonna 2024 kasvavan 4,0 prosenttia eli suositeltua enimmäiskasvua enemmän. Kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen suositellun enimmäiskasvun ylitys vuonna 2024 on 0,9 prosenttia suhteessa BKT:hen. Vaarana on, että tämä ei ole neuvoston suosituksen mukaista.

(17) Lisäksi neuvosto suositti, että Suomi purkaa voimassa olevat hätätilanteen energiatukitoimenpiteet ja käyttää saatavat säästöt julkisen talouden alijäämän supistamiseen mahdollisimman pian vuosina 2023 ja 2024. Neuvosto suositti vielä, että jos uusi energian hinnan nousu edellyttää uusia tai jatkettuja tukitoimenpiteitä, Suomi varmistaa, että tällaiset tukitoimenpiteet kohdennetaan haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojelemiseen, että julkisella taloudella on toimenpiteisiin varaa ja että kannustimet energiansäästöön säilyvät. Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan hätätilanteen energiatukitoimenpiteiden nettomääräiset talousarviokustannukset ([18]) suhteessa BKT:hen ovat 0,2 prosenttia vuonna 2023 ja 0,0 prosenttia suhteessa BKT:hen vuosina 2024 ja 2025. Jos saatavat säästöt käytettäisiin neuvoston suosituksen mukaisesti julkisen talouden alijäämän supistamiseen, julkisen talouden sopeutus olisi kyseisten kehitysarvioiden perusteella 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024, kun taas kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen ([19]) elvyttävä vaikutus finanssipolitiikan viritykseen olisi samana vuonna 0,7 prosenttia suhteessa BKT:hen. Hätätilanteen energiatukitoimenpiteet on purettu vuosina 2023 ja 2024. Tämä vastaa neuvoston suositusta. Saatavia säästöjä ei kuitenkaan ennakoida käytettävän kokonaisuudessaan julkisen talouden alijäämän supistamiseen. Vaarana on, että tämä ei ole neuvoston suosituksen mukaista.

(18) Lisäksi neuvosto suositti, että Suomi jatkaa kansallisesti rahoitettuja julkisia investointeja ja varmistaa tukivälineen avustusten ja muiden unionin varojen tuloksellisen käytön erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi. Komission kevään 2024 talousennusteessa kansallisesti rahoitettujen julkisten investointien ennakoidaan kasvavan 4,0 prosentista suhteessa BKT:hen vuonna 2023 4,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2024. Tämä vastaa neuvoston suositusta. Unionin varoilla rahoitettavien julkisten menojen, tukivälineen avustuksilla rahoitettavat menot mukaan lukien, odotetaan puolestaan pysyvän vuonna 2024 ennallaan 0,4 prosentissa suhteessa BKT:hen.

(19) Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 2,8 prosenttia vuonna 2025 olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana. Alijäämän supistuminen vuonna 2025 johtuu pääasiassa yleisen arvonlisäverokannan nostosta ja menoleikkauksista. Julkisen talouden velan odotetaan vuoden 2025 loppuun mennessä kasvavan talouskasvun hidastumisen ja korkomenojen kasvun vuoksi 82,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen.

(20) Vaikka Suomessa on vaikuttava ja osallistava hyvinvointijärjestelmä, jossa sosiaaliturvan taso on korkea, kyseinen järjestelmä on monimutkainen, ja se saattaa muodostaa pidäkkeitä työnteolle. Vuonna 2020 asetettiin eduskunnan valiokunta, jonka tehtäväksi annettiin sosiaaliturvajärjestelmän uudistuksen valmistelu vuoteen 2027 mennessä. Valiokunta esitteli maaliskuussa 2023 välimietintönsä, joka sisälsi 31 taustatyötä, lainvalmistelua ja kehityshankkeita koskevaa ehdotusta tuleville hallituksille. Uudistuksella pyritään virtaviivaistamaan hyvinvointijärjestelmää ja lisäämään työnteon kannustimia niin, että sosiaaliturvan vaikuttavuus ja osallistavuus säilyy ja työllisyysaste nousee. Sosiaaliturvajärjestelmän uudistuksen odotetaan auttavan parantamaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä.

(21) Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja kyseisen asetuksen liitteessä V olevan kriteerin 2.2 mukaisesti laajan joukon toisiaan vahvistavia uudistuksia ja investointeja, jotka on määrä toteuttaa vuoteen 2026 mennessä. Kyseisten uudistusten ja investointien odotetaan auttavan vastaamaan tuloksellisesti kaikkiin asiaankuuluvissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä. Koska aikataulu on näin tiukka, nopea eteneminen elpymis- ja palautumissuunnitelman ja siihen kuuluvan REPowerEU-luvun tuloksellisessa täytäntöönpanossa on olennaisen tärkeää, jotta Suomen pitkän aikavälin kilpailukykyä voidaan parantaa vihreän ja digitaalisen siirtymän avulla niin, että samanaikaisesti varmistetaan myös sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Jotta Suomi voi täyttää elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvät sitoumukset elokuuhun 2026 mennessä, on olennaisen tärkeää, että se jatkaa uudistusten ja investointien toteuttamista puuttumalla asiaankuuluviin haasteisiin. On tärkeää varmistaa erityisesti, että toinen ja kolmas

([18]) Luku kuvaa kyseisten toimenpiteiden vuotuisia talousarviokustannuksia, tulot ja menot mukaan lukien, mutta ilman mahdollisia energiantoimittajien windfall-voitoista kannettavia verotuloja.

([19]) Tätä vaikutusta mitataan julkisen talouden perusmenojen muutoksena suhteessa BKT:n keskipitkän aikavälin (kymmenen vuoden) keskimääräiseen potentiaaliseen nimelliseen kasvuun. Perusmenoista on vähennetty i) harkinnanvaraisten tulopuolen toimenpiteiden lisävaikutus julkiseen talouteen, ii) kertaluontoiset toimenpiteet, iii) suhdanteesta johtuvat työttömyysmenot ja iv) tukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin (avustuksilla), ja muista unionin rahastoista rahoitetut menot. Muutos ilmaistaan suhteessa nimelliseen BKT:hen.

maksupyyntö toimitetaan ripeästi. Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen osallistuminen on edelleen olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen elpymis- ja palautumissuunnitelman onnistuneeseen täytäntöönpanoon.

(22) Suomen edellytetään osana Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1060 ([20]) 18 artiklassa tarkoitettua koheesiopolitiikan rahastojen väliarviointia tarkastelevan kutakin Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+), koheesiorahastosta tai oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) tuettua koheesiopolitiikan ohjelmaa viimeistään maaliskuussa 2025 ottaen huomioon muun muassa haasteet, jotka on määritetty vuoden 2024 maakohtaisissa suosituksissa, sekä kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelmansa. Kyseinen väliarviointi muodostaa kussakin ohjelmassa perustan unionin rahoituksen lopulliselle jakamiselle. Suomi on edistynyt koheesiopolitiikan ohjelmien ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, mutta vielä on jäljellä haasteita. Erityisesti pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä on edelleen eroja asukaskohtaisessa BKT:ssä ja työn tuottavuudessa. Koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpanon nopeuttaminen on olennaisen tärkeää. Koheesiopolitiikan ohjelmissa sovitut toimintalinjat ovat edelleen ajankohtaisia erityisesti pohjoisen harvaan asuttujen alueiden ja itäisen alueen osalta. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä myös tutkimuksen ja kehityksen ja innovoinnin, digitalisaation sekä pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukyvyn vahvistamiseen vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän nopeuttamiseksi. Lisäksi olisi edelleen keskityttävä työvoimapulan ja osaamisvajeen lievittämiseen, sosiaalisen osallisuuden ja aktiivisen työmarkkinoille osallistumisen vahvistamiseen, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien osalta, sosiaalisen innovoinnin toimenpiteiden tukemiseen ja lastensuojelupalvelujen parantamiseen. Suomi voisi myös hyödyntää Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2024/795 ([21]) perustettua Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälinettä teollisuuden muutoksen tukemiseksi esimerkiksi tekoälyn, kyberturvallisuuden ja robotiikan, energia- ja resurssitehokkuuden sekä terveysturvallisuuden kannalta elintärkeiden lääketieteellisten teknologioiden aloilla.

(23) Niiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ja muilla unionin varoilla vastataan, Suomella on useita lisähaasteita, jotka liittyvät työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen sekä sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen toteuttamiseen.

(24) Vuonna 2023 työllisyys pysyi yli 78 prosentissa, kun taas työttömyys kasvoi vuosien 2022 ja 2023 välillä 6,8 prosentista 7,2 prosenttiin, ja rakenteellinen työttömyys jatkui edelleen. Osaamisen kohtaanto-ongelmat eli kyvyttömyys täyttää avoimia paikkoja työntekijöillä, joilla on työnantajien edellyttämä osaaminen, aiheuttaa haasteita erityisesti koulutuksessa, terveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa. Lisäksi työvoimapula vihreän siirtymän kannalta merkityksellisillä aloilla uhkaa rajoittaa edistymistä Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa vuoteen 2035 mennessä. Työvoimapula ja osaamisvaje uhkaavat myös Suomen kilpailukykyä ja pitkän aikavälin kasvua, ja väestön ikääntyminen pahentaa tilannetta entisestään.

(25) Suomessa suurella osalla väestöstä on täyttämättömiä lääketieteellisen hoidon tarpeita. Käynnissä olevalla sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksella pyritään varmistamaan palvelujen yhdenvertaisempi saatavuus ja samalla hillitsemään palvelujen tarjoamisen kasvavia kustannuksia. Hallintouudistus on saatu päätökseen, mutta eri hyvinvointialueet ovat eri vaiheessa sen suhteen, miten ne ovat valmistautuneet palvelujensa uudelleenorganisointiin ja optimointiin.

(26) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto suositti vuonna 2024, että euroalueen jäsenvaltiot toteuttavat – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiensa kautta – toimia euroaluetta koskevan vuoden 2024 suosituksen toteuttamiseksi. Suositukset 1, 2 ja 3 auttavat Suomea panemaan täytäntöön euroaluetta koskevassa vuoden 2024 suosituksessa vahvistetut ensimmäisen, toisen, kolmannen ja neljännen suosituksen,

([20]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1060, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([21]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/795, annettu 29 päivänä helmikuuta 2024, Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen (STEP-kehysväline) perustamisesta ja direktiivin 2003/87/EY sekä asetusten (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 ja (EU) 2021/241 muuttamisesta (EUVL L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

SUOSITTAA, että Suomi toteuttaa vuosina 2024 ja 2025 toimia, joilla se

1. toimittaa keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman oikeaan aikaan; uudistetun vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia noudattaen rajoittaa nettomenojen ([22]) kasvun vuonna 2025 tasolle, jolla muun muassa julkinen velka saadaan uskottavasti lasku-uralle keskipitkällä aikavälillä ja jolla julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen saadaan supistettua alle perussopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon; vie eteenpäin sosiaaliturvajärjestelmän uudistusta, jotta sosiaalietuusjärjestelmän tehokkuus lisääntyy, työnteon kannustimien parantamiseksi ja julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyden tukemiseksi;

2. puuttuu asiaankuuluviin haasteisiin, jotta elpymis- ja palautumissuunnitelman ja siihen kuuluvan REPowerEU-luvun nopea ja tuloksellinen täytäntöönpano voi jatkua, varmistaen näin, että uudistukset ja investoinnit saadaan päätökseen viimeistään elokuussa 2026; nopeuttaa koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpanoa; jatkaa kyseisten ohjelmien väliarvioinnin yhteydessä keskittymistä sovittuihin toimintalinjoihin ottaen samalla huomioon Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälinettä koskevan aloitteen tarjoamat mahdollisuudet kilpailukyvyn parantamiseen;

3. puuttuu työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen työvoiman uudelleen- ja täydennyskoulutuksella ja laajentamalla korkea-asteen koulutuksen tarjontaa erityisesti opintoaloilla, joille työmarkkinoilla on eniten kysyntää; varmistaa, että sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksella parannetaan palvelujen saatavuutta ja tarjontaa ja puututaan tehottomuuteen.

Tehty Luxemburgissa 21 päivänä lokakuuta 2024.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

NAGY I.

([22]) Asetuksen (EU) 2024/1263 2 artiklan 2 alakohdan mukaan ”nettomenoilla” tarkoitetaan julkisia menoja ilman korkomenoja, harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä, unionin ohjelmista aiheutuvia menoja, jotka katetaan täysin unionin rahastoista saatavilla tuloilla, unionin rahoituksen piiriin kuuluvien ohjelmien yhteisrahoituksesta johtuvia kansallisia menoja sekä työttömyysetuusmenojen suhdanteesta johtuvia osatekijöitä sekä kertaluontoisia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä.